

B
O
D
Y

A
N
D

F
A
C
E

Rama IX Art Museum Foundation

ใบหน้าและร่างกาย

B-CAT-1-0112
GR0-0135-06-2543

ใบหน้าและร่างกาย BODY AND FACE

Rama IX Art Museum Foundation

ใบหน้าและร่างกาย BODY AND FACE

Published by : Art Centre, Silpakorn University
Designed by : Art Centre, Silpakorn University
Computer Graphic by : Yutthasak Rattanapanya, Muntika Laugmungkon
Data : Jariya Tagopong
Photography by : Yutthasak Rattanapanya
ISBN : 974-600-630-4
Printed by : Amarin Printing and Publishing Public Company Limited

Rama IX Art Museum Foundation

ใบหน้าและร่างกาย

นิทรรศการศิลปกรรมโดย ศิลปินไทย

ประเภทจิตรกรรม

ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสื่อประสม

ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

ถนนหน้าพระลาน กรุงเทพมหานคร

9 -30 มิถุนายน 2543

วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 9.00 น. - 19.00 น.

วันเสาร์ เวลา 9.00 น. - 16.00 น.

หยุดวันอาทิตย์และวันหยุดราชการ

BODY AND FACE

Thai Contemporary Art : Painting, Sculpture, Print and Mixed media
at Silpakorn University Art Gallery, Wang Tha Phra.

Na Phra Lan Road, Bangkok

9 - 30 June 2000

Monday - Friday 9.00 a.m. - 7.00 p.m.

Saturday 9.00 a.m. - 4.00 p.m.

Closed on Sunday and Public Holiday

สารบัญ

คำนำ	5
โครงการศิลปกรรมจากใบหน้าและร่างกาย	6
บทความ “ศิลปกรรมจากใบหน้าและร่างกาย พ.ศ. 2367 - 2543” โดย ผ.ศ.วิโชค มุกดามณี	8
ภาพประกอบ	11
บทความ “การแทนค่ารูปทรงมนุษย์ตามแบบอุดมคติ” โดย อาจารย์ ดร.นรินทร์ รัตนจันทร์	45
รายชื่อศิลปินที่ร่วมแสดง	54
ผลงานในนิทรรศการ	55
ประวัติศิลปิน	73
ขอขอบคุณผู้สนับสนุน	83
รายนามคณะกรรมการ	84

คำนำ

งานศิลปะจะเป็นสื่อทางสายตาที่จะนำความงามจากผลงานของศิลปินมาสู่ผู้ชม เพื่อ
จะได้รับรสแห่งสุนทรีย์ รู้แนวความคิด และเกิดความรู้สึกจากภาพที่ได้ชม ข้อมูลในอดีต
เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่ผ่านมา ศิลปินทุกๆ คนในโลกได้รับความบันดาลใจ
จากเรื่องราวต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติ และสภาพในสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบต่อการ
ดำรงชีวิตในสังคมแต่เนื้อหาหนึ่งที่ศิลปินได้นำมาเป็นแนวเรื่องในการนำเสนอเพื่อการสร้างสรรค
ผลงานก็คือ “เรื่องราวจากคน” “คน” จะมีเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งชีวิต ความผูกพัน เรื่องราว
ที่ไปเกี่ยวข้องกับสังคม เหตุการณ์ สิ่งรอบตัว ทั้งที่มีความงามและมีความหมาย และมีทั้ง
ความดีและความเลวอยู่ต่างๆ กัน ผลกระทบจากทุก ๆ อย่างดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับคน

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กำหนดแผนงานเพื่อจัดนิทรรศการศิลปกรรมที่
เกี่ยวเนื่องกับรูปคนขึ้น โดยใช้ชื่อหัวข้อว่า “ใบหน้าและร่างกาย : Body and Face” ทั้งนี้เพื่อ
เป็นการรวบรวมข้อมูล ความเป็นมาของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยของศิลปินไทย
ที่เคยสร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องคนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

และเพื่อให้การจัดนิทรรศการสมบูรณ์ขึ้น หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงได้เชื้อ
เชิญศิลปินไทยที่มีแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับใบหน้าและร่างกาย และมีทัศนคติต่อ
เรื่องราวของคน เพื่อสื่อความหมายตามทัศนะส่วนตัว ได้นำผลงานที่ทำไว้ในอดีต 1 ชิ้น และ
ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่อีก 1 ชิ้น นำมาจัดแสดงให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และ
สาธารณชนโดยทั่วไปได้ชมกัน และในการดำเนินการดังกล่าว หอศิลป์ได้เชิญคณะกรรมการ
ขึ้นมา 1 คณะ เพื่อพิจารณาดำเนินการคัดเลือกศิลปิน รวบรวมข้อมูล จัดทำบทความ และจัด
แสดงผลงาน

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอขอบคุณ ส่วนราชการ สถาบันเอกชน ที่สนับสนุน
การจัดการแสดง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปินและคณะกรรมการดำเนินงาน ที่ได้สละเวลาจัด
งานจนกระทั่งมีผลงานอย่างพร้อมเพรียงของศิลปิน รวม 39 ท่าน ร่วมในการแสดง นิทรรศการ
ครั้งนี้จะเป็นการบันทึกข้อมูลการสร้างสรรคที่เป็นหลักฐานสำคัญของศิลปินไทย อันจะเกิด
ประโยชน์ต่อวงวิชาการศิลปะ และกิจกรรมทางด้านศิลปะร่วมสมัยของไทยสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี
ผู้อำนวยการหอศิลป์

Rama IX Art Museum Foundation

โครงการ “ใบหน้าและร่างกาย” Body & Face

ที่มาของแนวความคิด

“มนุษย์” เป็นแหล่งของความบันเทิงใจในงานสร้างสรรค์ที่มีเนื้อหามากมายทั้งในเรื่องของความงามแห่งรูปทรง คุณสมบัติที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งผู้ที่สร้างสรรค์จะยอมรับกันถึงความสัมพันธ์และมีดุลยภาพที่กลมกลืนในทุกๆ ส่วนของร่างกาย และในบริบทแห่งความหมายในเชิงพฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติในทางใดทางหนึ่งของมนุษย์จะมุ่งให้เกิดความคิด ความรู้สึกไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ เพราะมนุษย์จะต้องมีชีวิตเจริญเติบโต อาศัยอยู่ในธรรมชาติเคลื่อนที่ สืบพันธุ์ สร้างสิ่งดีและประเพณีผิด มีบทบาทต่อทุกๆ เรื่องที่เกิดขึ้นเพื่อให้โครงการสร้างสรรค์เรื่อง “ใบหน้าและร่างกาย” เป็นข้อกำหนดที่จะนำไปหาความคิดในการสร้างสรรค์และเกิดมโนทัศน์ขึ้น จึงมีความเห็นร่วมกันที่จะเชื้อเชิญให้กลุ่มศิลปินหลายๆ แนวทั้งที่ศึกษาหาความงามของใบหน้าและร่างกาย และตีความสิ่งที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์นำเอารูปร่างมนุษย์มาเป็นสื่อบอกความหมาย และความคิดเพื่อมาจัดกิจกรรมการสร้างสรรค์ร่วมกัน

จุดประสงค์

1. เพื่อรวบรวมลักษณะผลงานศิลปะที่ได้รับความนิยมจากเรื่องราวของมนุษย์ ทั้งในเรื่องความงามและความหมายทางความคิดนำเสนอต่อสังคม
2. จากข้อมูลวิจัยการสร้างสรรค์ของศิลปิน จะสามารถนำมาเป็นจุดประสงค์เพื่อการวิเคราะห์หากลุ่มของแนวคิดกว้างๆ ในงานศิลปะที่ได้รับความนิยมจาก “มนุษย์”
3. เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการการสร้างสรรค์ในอดีตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและผู้สร้างสรรค์จะสามารถพัฒนาแนวความคิดให้ก้าวหน้าหลากหลายยิ่งขึ้น

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศิลปินเข้าร่วมโครงการ

- คณาจารย์ ศิลปินอิสระ และนักศึกษาศิลปะที่มีทักษะเฉพาะ
- ศิลปินอาวุโสและศิลปินรับเชิญ

วัน เวลา และสถานที่

- จัดแสดง ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในวันที่ 9 -30 มิถุนายน พ.ศ. 2543

กิจกรรมที่ดำเนินการ

- สร้างสรรค์ผลงานเพื่อจัดนิทรรศการ จำนวน 60 - 80 ชิ้น
- ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำเอกสารประกอบนิทรรศการ 1 เล่ม
- จัดกิจกรรมสาธิต บรรยาย และอภิปราย ในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง 2 ครั้ง ระหว่างการแสดงผลงานและพิธีเปิด

งบประมาณ วงเงิน 100,000 บาท จากหน่วยงานต่อไปนี้คือ

- หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 50,000 บาท
- เอกชน และผู้สนับสนุน 50,000 บาท

คณะกรรมการ

1. ผู้อำนวยการหอศิลป์	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาสิฏฐ์ อัมแสงจันทร์	กรรมการ
3. อาจารย์ สมวงศ์ ทัพพรัตน์	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุ่ง อีระพิจิตร	กรรมการ
5. อาจารย์ ศราวุธ ดวงจำปา	กรรมการ
6. อาจารย์ คักย ขุนพลพิทักษ์	กรรมการ
7. อาจารย์ อัมฤทธิ์ ชูสุวรรณ	กรรมการ
8. อาจารย์ไพโรจน์ วัชรบอน	กรรมการ
9. นายวีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา	กรรมการ
10. นางสาวสมร สุระแสง	กรรมการ
11. นางสาวจริยา ตะโกพ่วง	กรรมการและเลขานุการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีผลงาน จำนวน 60 - 80 ชิ้น สร้างสรรค์ขึ้นจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับใบหน้าและร่างกายของมนุษย์ออกเผยแพร่ให้ประชาชนได้ชื่นชม และเกิดความรู้ความเข้าใจ
2. ได้รวบรวมข้อมูลความคิดของศิลปินในอดีตที่มีแนวคิดจากเรื่องของมนุษย์ ใบหน้า และร่างกาย รวมทั้งแนวคิดของศิลปินกลุ่มที่แสดงอีก 30 แนวความคิด ทั้งกระบวนการที่ได้รับความนิยมจากงานวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์
3. เกิดการอภิปรายเป็นข้อมูลความรู้ใหม่ อันจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานของการพัฒนา งานสร้างสรรค์อย่างมีระบบและความสมบูรณ์ในการจัดการรวมทั้งเกิดข้อคิด แนวทาง ในการเคลื่อนไหวของวงการศิลปะร่วมสมัยไทย

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปกรรมจากใบหน้าและร่างกาย

พ.ศ. 2367 - 2543

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี

ศิลปกรรมไทยในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแสดงลักษณะของรูปแบบสมัยอยุธยา ก็เพราะช่างไทยในยุคสมัยนั้นสร้างผลงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมและงานประณีตศิลป์ตามแบบอย่างศิลปกรรมสมัยอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความรุ่งเรืองในงานศิลปกรรมไทย ในสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2325 - 2352 ช่างศิลป์ไทยจากสกุลช่างอยุธยาและสกุลช่างธนบุรีเป็นผู้ที่เริ่มก่อร่างสร้างผลงานเพื่อฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชาติตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมต่อเนื่องมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พ.ศ. 2352 - 2367 และมีการสร้างรูปนารายณ์และนายนก ซึ่งเผด็จศึกอุทิศแด่พระพุทธศาสนาเป็นลักษณะรูปเหมือนที่เลียนแบบธรรมชาติขึ้น และน่าจะนับเป็นรูปเหมือนชุดแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ รูปปั้นทั้ง 2 รูปนี้ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ ลานพระระเบียง พระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม และเมื่อถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. 2367 - 2394 บ้านเมืองปราศจากศึกสงคราม เศรษฐกิจของชาติอยู่ในสภาพอุดมสมบูรณ์ และเริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติ โดยส่งสำเภาไปค้าขายกับประเทศจีน และสาเหตุที่เมืองจีนมีการนำปูนมาใช้ในการก่อสร้างและงานศิลปกรรม ทำให้งานสถาปัตยกรรมและงานศิลปกรรมของไทยเริ่มใช้ปูนผสมผสานไปกับงานไม้ งานจิตรกรรมไทยในยุคนี้มีความก้าวหน้าและกล่าวได้ว่าเป็นยุคทองของจิตรกรรมในยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จิตรกรที่มีฝีมือสูง ได้แก่ หลวงเสนีย์บริรักษ์(ครูคงแป๊ะ) และหลวงวิจิตรเจษฎา(ครูทองอยู่) ที่ฝากฝีมือไว้ที่วัดสุทธนามาราม บางกอกน้อย และนอกจากนี้ยังมีจิตรกรที่สร้างงานอันทรงคุณค่าไว้อีกหลายแห่ง เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดทองธรรมชาติ วัดบางขุนเทียนนอก วัดใหญ่อินทาราม ชลบุรี วัดโพธิ์บางโอ นนทบุรี และวัดคงคาราม ราชบุรี เป็นต้น

สำหรับงานประติมากรรมนั้นมีการปั้นหล่อในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่มีการปั้นหล่อพระพุทธรูปขึ้นเพื่อประดิษฐานในวัดสำคัญที่สร้างใหม่หลายวัดเช่น “พระพุทธรูปโลกเชษฐ” พระประธานในพระอุโบสถ วัดสุทัศน์เทพวราราม “พระพุทธรูปเสฐฐมุนี” พระประธานในศาลาการเปรียญวัดสุทัศน์เทพวราราม “พระเสฐฐมุนี” พระประธานในพระอุโบสถวัดราชนันทาราม “พระพุทธรูปมหาโลกาภินันทปฏิมา” พระประธานในพระอุโบสถวัดเฉลิมพระเกียรติ และพระองค์ยังโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ ยาว 90 ศอก ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม นอกจากนั้นยังทรงสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องอีกหลายองค์ ประติมากรรม ประณีตศิลป์ที่สำคัญ ก็คือ โปรดเกล้าฯ ให้ปั้นรูปยักษ์ 6 คู่ ประดิษฐานอยู่ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

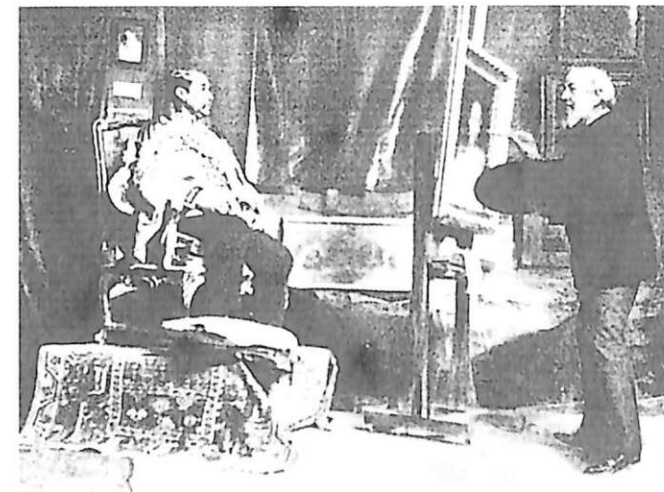
สิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นก็คือ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีดำริให้ช่างไทยทำรูปปั้นในลักษณะภาพเหมือนบุคคลขึ้น โดยโปรดเกล้าฯ ให้สร้างรูปปั้นสมเด็จพระสังฆราช (สุก โกเถื่อน) และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ขุน วัดโมลีโลกย) ในขนาดเท่าจริงขึ้น และในการปั้นครั้งนั้นศิลปินคนสำคัญ คือ หลวงเทพรจนา พระกัลมาพิจิตร และอาจารย์ฉิม ปั้นรูปมีลักษณะเหมือนจริงมากขึ้น แตกต่างจากพระพุทธรูปที่ช่างไทยนิยมปฏิบัติกันมาแต่โบราณ มีการปั้นแสดงรูปกระดุกโหนกแก้ม ล้าคอ หัวไหล่ รอยย่น บริเวณใบหน้าและกล้ามเนื้อที่ล้าคอ และในส่วนที่เป็นจีวรก็ยังแสดงรอยย่นของผ้าให้ดูเป็นจริงมากกว่ารูปปั้นพระพุทธรูปทั่วไป

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. 2394 - 2411 ในช่วงรัชสมัยของพระองค์ ทรงทำนุบำรุงประเทศในทุกๆ ด้าน สิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นก็คือประเทศไทยเริ่มเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ มีคณะทูตจากนานาประเทศเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี และไทยก็ส่งทูตออกไปหลายครั้ง กลุ่มประเทศที่มีการแลกเปลี่ยนกันได้แก่อังกฤษ ฝรั่งเศส และโปรตุเกส เป็นต้น

ในช่วงรัชสมัยนี้ กลุ่มประเทศในเอเชียอาคเนย์กำลังถูกคุกคามจากลัทธิล่าอาณานิคมจากประเทศในยุโรป การเปิดสัมพันธไมตรีเพื่อการคงอยู่ของชาติบ้านเมืองอย่างมีเอกราช ทำให้มีการติดต่อค้าขายกับชาติตะวันตก และมีการหลั่งไหลของอารยธรรม วิทยาการความรู้ การศึกษา และแนววัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาสู่ประเทศไทย

งานศิลปกรรมไทยซึ่งแต่เดิมมีลักษณะแนวอุดมคติ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมีการนำความรู้แนวตะวันตก การศึกษาความเหมือนจริงจากธรรมชาติ ทฤษฎีการเขียนภาพมีแสงเงา หลักทัศนวิทยา การใช้สี และบรรยากาศในแนวยุโรป มีอิทธิพลต่อศิลปกรรมไทยแนวประเพณีมากขึ้นตามลำดับ

และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ระหว่างปี พ.ศ. 2411 - 2453 พระองค์เสด็จเยือนยุโรป 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2440 และครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2450 ทรงนำแนวคิดที่ทรงเห็นจากชาติตะวันตกมาจัดทำขึ้นในประเทศไทย และทรงนำสถาปนิก จิตรกร และประติมากรชาวยุโรปหลายคนเข้ามาปฏิบัติงานทางการก่อสร้างและการสร้างสรรค์ศิลปกรรมในประเทศไทย ดังนั้นกล่าวได้ว่าช่วงนี้ประเทศรับอารยธรรมตะวันตกอย่างเต็มที่ มีการทำนุบำรุงประเทศในแบบยุโรปหลายประการด้วยกัน พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับงานศิลปกรรมเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีพระราชดำริให้มีการเขียนภาพเหมือนของพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ โดยศิลปินไทยและศิลปินยุโรป และในครั้งที่เสด็จไปยุโรปทรงว่าจ้างให้ศิลปินปั้นรูปเหมือนและวาดภาพเหมือนโดยทรงนั่งเป็นแบบให้ศิลปินได้สร้างผลงานจากพระองค์จริง

จิตรกรที่วาดภาพเหมือนพระองค์ คือ ชาร์ลส์ เอมีล ออกลุต์ คาโรลุส ดูรอง (Charles Emile Auguste Carolus-Duran) เป็นชาวฝรั่งเศส ได้เขียนภาพในสตูดิโอ ของฟรานเชสโก มาร์กอตติ (Francesco Margotti) ที่เมืองซานเรโม (San Remo) ประเทศอิตาลี ประติมากรที่ปั้นพระบรมรูปทรงม้า คือ จอร์จ เออร์เนสต์ ซอลโล (Georges Ernest Saulo) เป็นชาวฝรั่งเศส ภายหลังปั้นเสร็จได้ขยายแบบและถอดพิมพ์หล่อ ประกอบแบบด้วยลัทธิที่สตูดิโอของพี่น้องตระกูลซูล ระหว่าง พ.ศ. 2450 - 2451

นอกจากนี้ยังมีภาพเหมือนพระองค์ที่ชอลโลป็น ในพระราชอิริยาบถยืน ขนาดสูง 53 ซม. และเอช เซนต์ เลสลีย์ ป็นในพระราชอิริยาบถประทับนั่งอยู่บนพระราชอาสน์ที่มีพนักเป็นรูปช้างสามเศียร และทรงว่าจ้างให้อองุสต์ เพตี (Auguste Patey) ทำประติมากรรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแบบนูนต่ำ หล่อเป็นลัทธิเพื่อสร้างเป็น “เข็มอักษร” เทรียนที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินยุโรป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ศิลปะแนวภาพเหมือนบุคคล ได้เริ่มจากพระราชดำริของพระมหากษัตริย์ และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีภาพเหมือนพระองค์ที่ศิลปินต่างชาติวาดและปั้นไว้หลายชิ้นงาน และจากนั้นต่อมาการทำภาพเหมือนเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2453 - 2468 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหาสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รวมทั้งเรื่องภัยแล้งทำให้เกิดปัญหาทางด้านการเกษตร และปัญหาอีกประการก็คือภัยจากการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก พระองค์ได้ปลุกจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมของตนเอง และในขณะเดียวกันก็ได้ว่าจ้างฝรั่งชาวอิตาลี คือนายคาร์โล ริโกรี (Carlo Rigori) และนาย ซี.เฟโรจี (C.Feroci) ให้มาออกแบบและตกแต่งพระราชวัง พระที่นั่ง และตกแต่งถนนหนทางด้วยรูปปั้นอนุสาวรีย์ โดยมีช่างปั้นและช่างศิลป์ไทยร่วมมือในการทำงาน

แนวความคิดในการทำรูปเหมือน ทั้งงานจิตรกรรมและประติมากรรม ได้แพร่ขยายไปสู่เจ้านายชั้นสูงและประชาชน มีการติดภาพเขียนและภาพปั้นในอาคารบ้านเรือน ทำให้เกิดจิตรกร และประติมากรสำคัญหลายคนในยุคนี้ อาทิเช่น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระสวลักษณ์ลิขิต (มยุ จันทรลักษณ์) ขุนเทพาพิจิตร ขุนประเสริฐหัตถกิจ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (C.Feroci) และมีศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานแต่ไม่ทราบชื่ออีกหลายคน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ระหว่างปี พ.ศ. 2468 - 2477 ประเทศชาติประสบปัญหา ด้านเศรษฐกิจตกต่ำ สังคมเริ่มเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ตามแนวคิดของสังคม

ตะวันตก มีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพตามระบบแนวคิดแบบประชาธิปไตย คณะราษฎรได้เรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ ประเทศไทยเปลี่ยนระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มาสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยคณะรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมปกครองประเทศ

วงการศิลปกรรมไทยปรับเปลี่ยนไปสู่การเรียนรู้แนวตะวันตก มีการจัดตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรม ในปี พ.ศ. 2477 โดยศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศิลปากร แผนกช่าง สถาบันแห่งนี้สอนทางด้านวิชาชีพศิลปะ ทั้งการสร้างสรรค์แนวไทยประเพณีและแบบสากล ผลิตรูปปั้นที่มีความสามารถให้สำเร็จไปช่วยสร้างงานศิลปกรรม ทั้งการสร้างอนุสาวรีย์ งานศิลปะประดับในอาคาร เป็นศิลปินและครูอาจารย์สอนศิลปะแก่คนไทยในยุคต่อมา

โรงเรียนศิลปากร แผนกช่าง ได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. 2486 ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 พ.ศ. 2477-2489 ผลิตรูปปั้นที่มีความสามารถทางศิลปะแขนงจิตรกรรม ประติมากรรม ออกไปทำงานศิลปะรับใช้บ้านเมืองในด้านต่างๆ และจบจนถึงปัจจุบันในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา วงการศิลปกรรมไทยได้ก้าวหน้าไปสู่ความร่วมมือกับสากล ศิลปินไทยสร้างสรรค์ผลงานด้านทัศนศิลป์ต่างๆหลายแนวทาง การเคลื่อนไหวด้านศิลปะมีเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ทั้งแนวความคิด รูปแบบและเทคนิคกรรมวิธีของการสร้างสรรค์

ศิลปินที่สนใจในเรื่องภาพเหมือน ใบหน้า และความบันดาลใจจากเรื่องของ คน และ บุคคล ขยายขอบเขตทัศนคติออกไปหลายแนวทาง ดังปรากฏจากข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้รวบรวมไว้ในสูจิบัตรการแสดง “ใบหน้าและร่างกาย” 2543 นี้

Rama IX Art Museum Foundation

ไม้ทราบนามศิลปิน

รูปปั้น นายเรือง จาริกองคักราช 1152 (พ.ศ. 2333)
แต่คาดว่าสร้างหลังจากนั้น
หินทรายสีเหลือง สูง 72 ซม.
ติดตั้งอยู่ที่พระระเบียง พระอุโบสถ
วัดอรุณราชวราราม

ไม้ทราบนามศิลปิน

รูปปั้น นายนก จาริกองคักราช 1179 (พ.ศ. 2360)
หินอ่อนสีดำ สูง 78 ซม.
ติดตั้งอยู่ที่พระระเบียง พระอุโบสถ
วัดอรุณราชวราราม

หลวงเทพรจนา เจ้ากรมช่างปั้นช้าย

สมเด็จพระสังฆราช (สุก)
สร้างในรัชสมัยที่ 3 พ.ศ. 2387 ประดิษฐาน ณ
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพฯ

นายเล็ก (ช่างหล่อไทยที่จำลองแบบมาจากฝีมือ
พระสุก ช่างปั้นชาวเขมรและหลวงวิจิตรนฤมิตร
ช่างปั้นไทยที่ปั้นรูป เจ้าพระยาบดินเดชา ในปี
พ.ศ. 2390-2392)

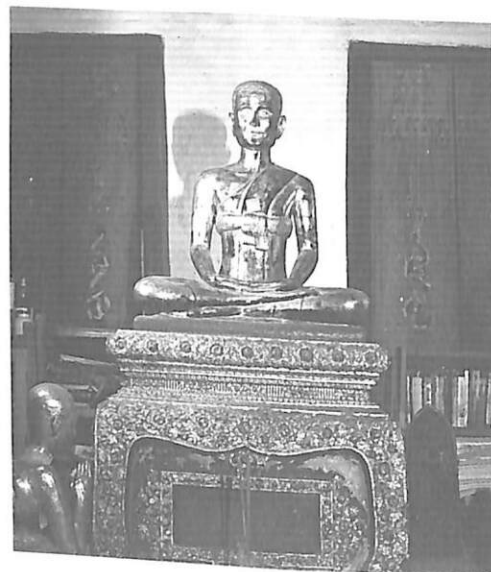
เจ้าพระยาบดินเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) พ.ศ. 2441
สัมฤทธิ์ สูง 108 ซม.
ประดิษฐาน ณ วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพฯ

Rama IX Art Museum Foundation

หลวงกลมาพิจิตร เจ้ากรมช่างปั้นชาว

รูปปั้นสมเด็จพระสังฆราช (สุก) 2386
ปั้นหล่อขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ประดิษฐานอยู่
ในกุฏิด้านหน้าพระอุโบสถวัดราชสิทธาราม
กรุงเทพฯ

หลวงกลมาพิจิตร เจ้ากรมช่างปั้นชาว

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ขุน)
สร้างในรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2386 ประดิษฐาน
ณ วัดโมลีโลกยสุทธาราม กรุงเทพฯ

หลวงเทพรจนา (พลับ)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2403
หล่อสัมฤทธิ์ สูง 176 ซม.
ประดิษฐาน ณ ตำหนักเพชร วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ

พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พ.ศ. 2414
สัมฤทธิ์เคลือบทอง สูง 172 ซม.
ประดิษฐาน ณ ปราสาทพระเทพบิดร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. 2414
สัมฤทธิ์เคลือบทอง สูง 167 ซม.

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2414
สัมฤทธิ์เคลือบทอง สูง 170 ซม.
ประดิษฐาน ณ ปราสาทพระเทพบิดร
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร

ขุนประเสริฐหัตถกิจ
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. 2464
สีน้ำมัน 87 x 57 ซม.
ห้องรับรอง ศาลาว่าการสำนักพระราชวัง พระบรมมหาราชวัง
กรุงเทพฯ

ขุนเทพาพิจิตร
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2464
สีน้ำมัน 87 x 57 ซม.
ห้องรับรอง ศาลาว่าการสำนักพระราชวัง กรุงเทพฯ

Rama IX Art Museum Foundation

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2414
สัมฤทธิ์เคลือบทอง สูง 160 ซม.
ประดิษฐาน ณ ปราสาทพระเทพบิดร
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพฯ

ขุนประเสริฐหัตถกิจ
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พ.ศ. 2464
สีน้ำมันผ้าใบ 87 x 57 ซม.
ห้องรับรอง ศาลาว่าการสำนักพระราชวัง กรุงเทพฯ

ขุนประเสริฐหัตถกิจ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2464
สีน้ำมัน 87 x 57 ซม.
ห้องรับรอง ศาลาว่าการสำนักพระราชวัง พระบรมมหาราชวัง
กรุงเทพฯ

พระสรลักษณ์ลิขิต
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2464
สีน้ำมัน 87 x 57 ซม.
ห้องรับรอง ศาลาว่าการสำนักพระราชวัง พระบรมมหาราชวัง
กรุงเทพฯ

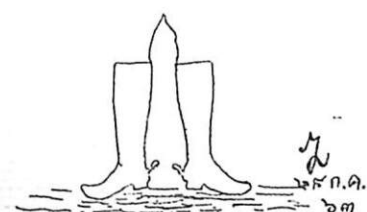
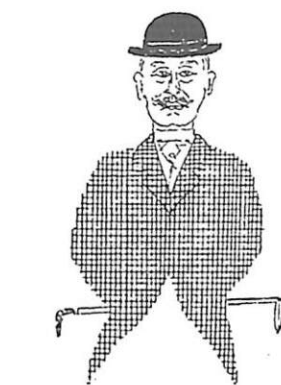
พระสรลักษณ์ลิขิต

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2475
 สีนํ้ามัน 272 x 150 ซม.
 พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง
 กรุงเทพฯ

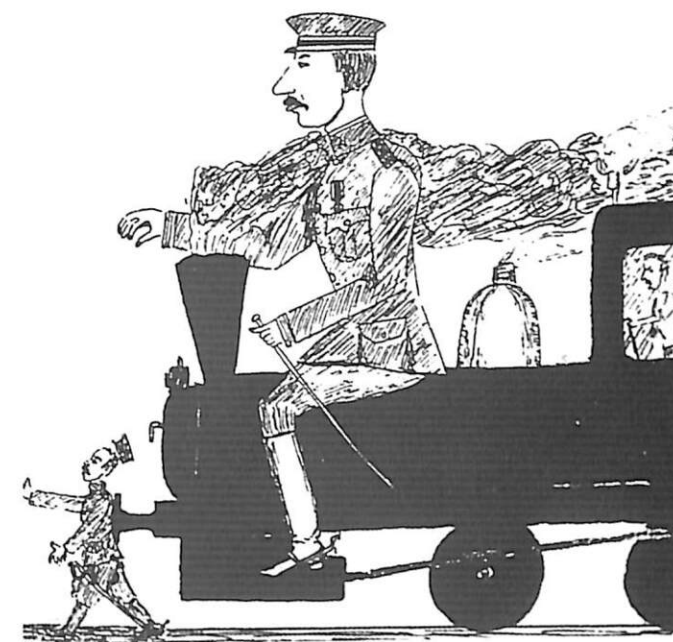
แนม สุวรรณแพทย์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2475
 สีนํ้ามัน 180 x 79 ซม.
 พระที่นั่งอัมพรสถาน กรุงเทพฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ไม่มีชื่อ, 2463
 วาดเล่นบนกระดาน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ร.ฟ.ล., 2462
 วาดเล่นบนกระดาน

Rama IX Art Museum Foundation

แนม สุวรรณแพทย์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2475
 สีนํ้ามัน 57 x 52 ซม.

เทียม จิตราศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2468 2477
 ดินสอตาบนกระดาน, 89 x 64 ซม.
 วังศุโขทัย กรุงเทพฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มหาเสวกน เขก, 2461
 วาดเล่นบนกระดาน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

คมนาคม, 2462
 วาดเล่นบนกระดาน